

Den danske Een Verden bevægelse 1946-70: Verdensføderalismen I Danmark

Finn Laursen

English Summary

It was in 1956 that the World Movement for World Government changed its name to World Association of World Federalists (WAWF) at an extraordinary congress at Lyme Hall, UK, which was mostly a small working conference. Increasingly the term 'world government' was replaced by 'world authority', 'strengthened UN' or something similar.

The Danish Een Verden was planning to celebrate its 10th anniversary on 9 November 1956. But the celebration was cancelled because of two important international political developments that autumn: the Suez crisis, where the United States stepped in to stop British, French and Israeli military interventions to topple the Egyptian president Gamal Abdel Nasser, who had nationalised the Suez Canal company. The Franco-British and Israeli actions were a gross violation of international law. Another gross violation was the Soviet military intervention in Hungary, which, to no avail, was condemned by the international community, including the world federalist movement. The decision to send UN troops to Gaza to help maintain peace was welcomed by Een Verden and in the following years the movement worked for the creation of a permanent military – and/or police - force directly under the UN instead of being composed by national contingents of soldier. The Danish government had quickly decided to contribute a contingent to the United Nations Emergency Force (UNEF), which had been created.

Arguably, 1956 became a watershed in international politics. The event confirmed that there were two superpowers in the world: The United States and the Soviet Union. Two other permanent members of the UN Security Council, France and the UK, were relegated to 'middle powers.'" (China was still represented by the so-called Republic of China, i.e. Taiwan). The world was bi-polar, but at the same time the third world was starting to assert itself and claim its rights. World federalists had to adjust to a new situation as well as to the idea of a long haul with more modest steps.

Activities continued in 1957 with more focus on short-term improvements in international relations. The UNEF created by the UN General Assembly to end the Suez Crisis in 1956 was seen as a step in the right direction, but Een Verden and WAWF wanted it to be made permanent and readily available for future crisis situations. In August WAWF organised its 10th anniversary Congress in the Hague, the Netherlands, with more than 400 participants from more than 20 countries. The congress was opened by the movement's new president K.A. Gbedemah, finance minister of the newly independent country Ghana, replacing Norwegian arctic explorer and war-time military leader General Riiser-Larsen, who had served since the Rome Congress in 1951. The Congress had sessions on UN Charter revision, disarmament, regional federation, and development aid. It adopted a Manifesto and various policy resolutions. The list of speakers included many of the 'old guard', and the speeches were rather short of novel ideas.

Let's also mention, that it was a few days before the Hague Congress, that the Soviet Union successfully launched an Intercontinental Ballistic Missile (ICBM), and a few days after the Congress that the Soviet Union launched the first satellite, Sputnik 1. The arms race amplified with serious implications for disarmament efforts.

Indledning

Der havde været en vis optimisme på Een Verdens årsmødet i 1955. Der var sket en vis afspænding efter Korea-krigens afslutning og Stalins død i 1953. Men, som nævnt i sidste kapitel, blev året 1955 ikke 'the Year of Decision' for så vidt angår FN-pagtændring. Året 1956 blev året, hvor Sovjetunionen intervererede i Ungarn og et fransk-britisk forsøg på, sammen med Israel, at sætte præsident Nasser i Ægypten på plads og standse nationaliseringen af Suez kanalselskabet mødte stor international modstand. Den anden supermagt, USA, skred ind og forlangte, at Frankrig og UK standsede deres aktion. Bipolariteten – og terrorbalance – blev bekræftet. Hvordan reagerede man på den situation i Een Verden?

Året 1956 var også året, hvor Een Verden kunne fejre sit 10-års fødselsdag d. 9. november, og man forberedte faktisk en jubilæumsfest i restaurant Zoo d. 11. november, der dog blev aflyst på grund af den internationale udvikling i efteråret 1956. Suez-krisen førte til en nyskabelse i international politik, FN-tropper mellem Israel og Ægypten, såkaldt United Nations Emergency Force (UNEF), som man de følgende år interesserede sig meget for i Een Verden, og anså som værende et interessant fremskridt set fra et føderalistisk perspektiv.

Så skal det også her lige nævnes, at 1956 var året, hvor verdensbevægelsen skiftede navn fra World Movement for World Federal Government (WMWFG) til World Association of World Federalists (WAWF) på en Kongres – og arbejdskonference - i Lyme Hall i nærheden af Manchester i England. Een Verdens forretningsudvalg, der mødtes i slutningen af januar 1956 udpegede Per Hækkerup, Erling Fischer og Leif Gunnarsen som delegerede til den kongres.¹ Dette blev dog ændret til Fischer, Gunnarsen og Vibeke Tortzen på forretningsudvalgs mødet i juni. Det samme møde nedsatte en særlig komité med henblik på fejring af foreningens 10-årsdag, i første omgang bestående af hovedkasserer Eigil Hansen, redaktør Kirsten Ree, Per B. Johansen og Morgens Borly. Samtidig blev der lavet en liste over personer, som der skulle rettes henvendelse til, inklusive Manja Mourier, Piet Hein og Thomas Hatt Olsen.² Som allerede nævnt, blev fejringen aflyst.

Verdensbevægelsens navneændring indikerede en generel bevægelse væk fra at tale om verdensregering, selv om mange stadig væk brugte begrebet på WAWF's kongres i Haag i 1957. Men i danske Een Verden begyndte man at tale mere om en verdensmyndighed eller lignende. Og udgangspunktet for det hele var nu klart FN, som man ønskede styrket.

1956

Det var på forretningsudvalgs mødet i januar 1956, at Hakon Dyrge kunne bekræfte, at Per Hækkerup ønskede at nedlægge hvervet som medlem af udvalget. Han ønskede dog ikke på det tidspunkt at forlade styrelsen.

---

¹ Referat af forretningsudvalgs møde d. 29. januar 1956. Een Verdens arkiv.

² Referat af forretningsudvalgs møde d. 17. juni 1956. Een Verdens arkiv.

Der skete i det hele taget en del ændringer i ledelsen i 1956. Landsformand Fleming Hvidberg trak sig og den forbindelse endte formand for forretningsudvalget Erling Fischer med at blive landsformand. Dertil kom, at for at spare penge blev landsekretær Hakon Dyrge bedt om at fratræde som lønnet medarbejder pr. 1. marts 1956. Jobbet som redaktør af *Verden og Vi* gik fra Erling Bindslev til journalist Kirsten Ree.³ Erling Fischer, der i første omgang afløste Per Hækkerup som formand for forretningsudvalget i 1955, blev nu afløst af Leif Gunnarsen som formand for forretningsudvalget.

Forud for valget af ny formand var gået en diskussion, om Een Verden skulle have en kendt personlighed som formand eller en aktiv person fra egne rækker, så at sige. Spørgsmålet blev kædet sammen med spørgsmålet om fornyelse af Een Verdens præsidium, hvor man så kunne have de kendte personer, der måske have for lidt tid til organisatorisk arbejde. Per Hækkerup var en meget aktiv deltager i den diskussion, som endte med, at han på styrelsesmødet i maj 1956 anbefalede, at man valgte Erling Fischer som landsformand,⁴ en henstilling der blev fulgt på delegeretmødet i begyndelsen af september.

I marts måned meddelte Verner Overø, at han ønskede at trække sig fra hovedstyrelsen, hvor han blev afløst af Mogens Borly.⁵ Efterfølgende blev det besluttet i maj, at Mogens Borly skulle indtræde i forretningsudvalget på den plads, der blev ledig, da Per Hækkerup trak sig.

Mogens Borly blev således budt velkommen på forretningsudvalgsmødet den 6. maj 1956. Blandt aktiviteter kan nævnes, at en tipspengebevilling gjorde det muligt for Knud Nielsen at besøge en række skoler og forskellige organisationer og holde foredrag om FN og særorganisationers arbejde. En bevilling fra undervisningsministeriet gjorde det muligt for Leif Gunnarsen og Ruth Andersen (senere Ruth Gunnarsen) at arrangere et weekendkursus på Breidablik i Holte. I forbindelse med en teatertournée holdt Ebbe Rode en række møder i jyske byer, der gav god presseomtale og mange nye medlemmer.⁶

Fra årsmødet den 8.-9. september 1956 i Feriebyen i Middelfart har vi for første gang et udskrift fra en båndoptagelse fra mødet, dog desværre med en del mangler.⁷ F.eks. dækkes den del af mødet, hvor der blev afholdt valg, ikke. Men udskriftet gør det muligt i hvert fald at følge nogle af diskussionerne på mødet. Tidsmæssigt fandt delegeretmødet sted før de afgørende politiske omvæltninger i Suez (start på militær aktion den 29. oktober) og Ungarn (start på militær aktion den 4. november). Men situationen omkring Suez var allerede tilspidset. Lørdag aften havde lektor Erik Reske-Nielsen, Aarhus Universitet, holdt et foredrag herom med særligt henblik på en mulig FN-rolle i Mellemøsten.

Erling Fischer indledte sin beretning til delegeretmødet i 1956 med at tale om en vis K. Bjerre, der i 1919 havde udgivet en tekst med titlen "Verdensstaten".⁸

I forhold til øst-vest situationen i Europa var der ifølge Fischer stadig en vis optimisme. Han indrømmede en vis vaklen mellem skepsis og optimisme, "Men jeg tror alligevel, at man er enig om, at jerntæppet er ved at blive lidt mere ustabil, at der sådan er ved at ruste hul på det, selvom det går meget langsomt. Og på baggrund af det må vi prøve at benytte enhver chance på fornuftige måder at få vore tanker ind igennem

---

³ Årsberetning 1955-56 for Landsorganisationen "Een Verden" ved formanden for forretningsudvalget. Een Verdens arkiv.

⁴ Referat af styrelsesmødet d. 6. maj 1956.

⁵ Referat af forretningsudvalgsmødet d. 11. marts 1956. Een Verdens arkiv.

⁶ Referat af forretningsudvalgsmøde d. 6. maj 1956; og Referat af styrelsesmødet d. 6. maj 1956. Begge i Een Verdens arkiv.

⁷ Det var først i april 1957, at et sammenfattet referat fra Landsorganisationens Delegeretmøde 8.-9- september 1956 fulgte. Een Verdens arkiv.

⁸ Det er ikke lykkedes at finde den pågældende tekst på bibliotek.dk eller ved at google.

ethvert smuthul." Han omtalte dernæst, hvad han kaldte "de teknisk underudviklede områder af jorden, hvor man er ved at kæmpe sig frem til selvstændighed." Disse stater havde brug for Een Verdens ideer. Situationen i "det nære Østen" var et eksempel på "at verden savner en overnational myndighed."⁹

Under debatten blev nogle af Fischers udtalelser kritiseret af Strøm-Hansen, Kolding.

Udviklingen i verdensbevægelsen, altså nu WAWF, blev dækket både i indlæg af Erling Fischer og Leif Gunnarsen, der begge havde deltaget i den forudgående kongres i Lyme Hall i England. De to foregående kongresser i København i 1953 og London i 1954 – som den tredje i Paris i 1955 - havde fokuseret på FN-pagtændring. Der var nu et behov for at diskutere andre programpunkter, herunder udviklingslande og befolkningsvækst samt nedrustningsproblematikken, emner, der også havde været på dagsordenen i Paris. Om navneændringen sagde Fischer bl.a.: "... for mig var den alvorligste indvending mod det gamle navn, det var ordet Government, det som jo som regel bliver oversat med ordet regering – verdensregering – Det er et ord, som har voldt os en hel del gene, og det bliver vi nu altså fri, og det tror jeg, at vi må være glade for."

Ifølge Leif Gunnarsen savnede verdensbevægelsen efter København og London "et bredere program, et virkeligt verdensbevægelsens program. For så vidt angår programmet står vi stadig på det grundlag, der blev lagt med den såkaldte Luxembourg-erklæring fra 1947 (sic, det var i 1948), og vi er gået langt siden da." Lyme Hall konferencen havde været en arbejdskonference, først og fremmest for "de folk fra de nationale bevægelser, der havde beskæftiget sig lidt med de teoretiske spørgsmål," med henblik på "udarbejdelse af et virkeligt program og fastsættelsen af en taktik på længere sigt." Det skulle så føre frem til næste kongres, 10-års kongressen, der nu planlagdes i Nederlandene. Ud over spørgsmål om nedrustning og udvikling diskuterede man også forholdet mellem føderalisme og demokrati. Kan man forestille sig en verdensføderation, der som medlemmer inkluderer diktaturstater? Efter lange debatter, var der "fuldstændig enighed om, at der intet var til hinder for at styrke F.N. således at det blev en virkelig verdensfederalistisk organisation med tilstrækkelig myndighed til at afholde enkeltstaterne fra at føre krig mod hinanden, således at disse medlemsstater kunne have en vidt forskellig struktur." Men hvis man ønskede, at verdensorganisationen påtog sig mange andre opgaver, ville det nok kræve "noget i retning af demokrati" i medlemsstaterne. Det blev nævnt, at medlemmer af den britiske organisation *Federal Union* spillede en vigtig rolle på kongressen: "Dens medlemmer tror ikke alene på en verdensfederalisme, som vi gør, de tror også på en vesteuropæisk federalisme. Og på den baggrund er de tilbøjelige til at ville kræve meget mere af et stærkt F.N., end vi gør."¹⁰

Endelig skal det nævnes, at Lord Boyd Orr deltog i kongressen og var med til at give udviklingsproblematikken en central plads.

Kongressen vedtog også en resolution, hvor det bl.a. blev sagt, "at den af Ægypten trufne beslutning om at nationalisere Suez-kanalen har skabt en ny situation som kræver løsning ved international handling eller ved handling på et internationalt plan."¹¹

Under den organisatoriske del af diskussionen på årsmødet nævnte Dyrge, at man nu havde fået styr på medlemssituationen, uden at han dog nævnte et tal. Det blev anslået, at der nu var ca. 60 afdelinger,

---

⁹ Citeret fra landsmødereferatet i Een Verdens arkiv.

¹⁰ Som nævnt i sidste kapitel meldte Een Verden sig i 1955 ud af European Union of Federalists (EUF), som man ellers havde været korresponderende medlem af fra begyndelsen, det på et tidspunkt, hvor de seks lande, der i 1951 havde dannet det Europæiske Kul- og Stålfælleskab, var ved at sætte skub i den europæiske integration med planer om et fællesmarked.

¹¹ I Gunnarsens oversættelse.

hvoraf 20 havde deltaget i FN konferencen året før. Der var dannet en ungdomsgruppe i Grindsted – rettere sagt på realskolebestyrer Høyrups realskole - og landsorganisationen havde ca. 30 ungdomsmedlemmer. Der var blevet solgt 82,000 lodsedler på dette tidspunkt, mange færre end man havde forventet. Det fremgik af debatten, at mange af de aktive medlemmer var trætte af lotteriet, men det var afgørende for foreningens økonomi, der som sædvanlig haltede – det lykkedes dog i efteråret at sælge mange flere.

I forbindelse med den politiske diskussion diskuterede man også nogle resolutionsforslag på årsmødet.¹² Noget af debatten gik på, om man kunne have skarpe meninger eller om resolutioner skulle være ret tandler, som det blev udtrykt. Erling Bindslev indrømmede, at han gerne havde set, at man havde udtalt "skuffelse over den danske folketingsdelegation under forhandling om pagtrevisionen" i New York året før. I den forbindelse gjorde Rektor Bertelsen opmærksom på, at folketingsdelegationen "kun handler efter instruktioner fra regeringen." Kritik bør rettes til de "direkte ansvarlige," i dette tilfælde altså regeringen.

Efter en lang diskussion, hvor bl.a. Aage Bertelsen deltog på konstruktiv vis, blev en resolution enstemmigt vedtaget om Suez krisen. Den pegede på FNs rolle og det uretfærdige i, at israelske skibe blev nægtet passage af Suezkanalen (se Tekstboks 7.1).

Tekstboks 7.1: Resolution om Suez-krisen vedtaget på Een Verdens delegeretmøde i Middelfart, 8.-9. september 1956.

Een Verden delegeretmøde i Middelfart den 8.-9. september 1956 udtaler, at F.N. er det rette forum for afgørelsen af Suez-konflikten. Vi opfordrer den danske regering til gennem sine delegerede i F.N. at påtale den uret, som har vide internationale perspektiver, at Ægypten har nægtet israelske skibe eller skibe bestemt for israelske havne gennemsejlingsret siden 1948 i åben modstrid med den internationale traktat for kanalens benyttelse. Dette overgreb har alle de lande, herunder også Danmark, der har underskrevet Suez-traktaten, et medansvar for.

Kilde: Referats udskrift, p. 85. Også i det korte referat udsendt i 1957, p. 3. Een Verdens arkiv.

Man vedtog desuden en resolution til intern brug, hvis tekst dog ikke findes i referatet.

Det skal også nævnes, at man vedtog ændringer i vedtægterne, der vedrørte afdelingernes stemmer på delegeretmødet.

Endelig skal det nævnes, at man diskuterede samarbejde med mere eller mindre ligesindede organisationer, især FN-foreningen, Mellemløst Samvirke og Kvindernes Internationale Liga for Fred. Der var en vis sympati for konkret samarbejde, især vedrørende eventuelt kontorfællesskab og et fælles blad. Det kom i den forbindelse frem, at foreningen var repræsenteret i Unesco-nationalkommissionen ved folketingsmand Per Hækkerup, i Unicef-komiteen ved havearkitekt Eigel Kjær, og i Dansk samråd for FN ved Per Hækkerup og Hakon Dyrge. Denne sidste organisation blev betegnet som tandløs, da den rummede for meget, inklusive alle de politiske partier. Det blev desuden bekræftet, at man ikke kunne samarbejde med "Fredens tilhængere".

Delegeretmødet valgte enstemmigt Erling Fisher til landsformand som afløser for Flemming Hvidberg. Til hovedkasserer valgtes enstemmigt Eigel Hansen, København, og til redaktør valgtes Kirsten Ree, også enstemmigt. Til styrelsen valgtes delegeretmødet Mogens Høirup, Lysholt Hansen, Thorvald Pedersen,

¹² Referatet er noget uklart på nogle punkter.

Hakon Dyrge og Leif Gunnarsen. Fra valgforsamlingerne blev følgende valgt til styrelsen: Per B. Johansen, København, Carsten Christiansen, Ålborg, Niko Höch, Sønderborg, J. Erwig Jacobsen, Hobro, Augusta Rasmussen, Kjellerup, Erling Bindselev, Hørsholm, V.J. Kofoed, Odense, Børge Stenstrup, Nysted, Mogens Borly, København, Torben Duus, København, J. Eckhardt Jensen, København og Helge Nielsen, København.¹³

På det første styrelsesmøde efter delegeretmødet valgtes følgende til forretningsudvalget: landsformanden, hovedkassereren, redaktøren, Leif Gunnarsen, Hakon Dyrge, Carsten Christiansen og Mogens Borly. Til WAWF's Council valgtes Leif Gunnarsen og Manja Mourier.¹⁴

På forretningsudvalgets første møde efter delegeretmødet den 30. september 1956 valgtes Leif Gunnarsen enstemmigt til formand for udvalget.¹⁵

Vi finder ekstra information om Lyme Hall konferencen i det internationale blad, der på dette tidspunkt hed *The World Federalist and the Young World Federalist*, altså på et tidspunkt, hvor man havde slået to blade sammen. August 1956 nummeret indeholder programmet for den planlagte konference samt en rapport fra foreningens observatør ved FN, Marion McVitty, der nævner, at den 10. generalforsamling i 1955 med to-tredjedels flertal havde besluttet at etablere et forberedende udvalg, "committee of the whole", der skulle rapportere tilbage til 12. generalforsamling 1957. I Sikkerhedsrådet stemte Sovjetunionen imod dette, mens Frankrig afholdt sig fra at stemme.¹⁶

Lyme Hall konferencen arbejdede i udvalg, der beskæftigede sig med (1), Føderalisme og Demokrati, (2) FN's særorganisationer, og (3) FN's pagtrevision og nedrustning.

Udvalget vedrørende særorganisationerne blev ledet af Erling Fischer og rapportøren var John Pinder, UK. Fra dansk side deltog Vibeke Tortzen i dette udvalg.¹⁷ Udvalget om Føderalisme og demokrati blev ledet af englænderen R.W.G Mackay og franskmændene T.C. Pontzen var viceformand, og rapportører var M. Vudha, Thailand, og W.F. Higgins, UK. Leif Gunnarsen deltog i dette udvalg fra Danmark og Einar Solstad deltog fra Norge.¹⁸

Ret hurtigt efter Lyme Hall konferencen og Een Verdens delegeretmøde skete der en forværring i den internationale situation, både i Østeuropa og Mellemøsten. Dette førte til diverse udtalelser i begyndelsen af november måned.

Forretningsudvalget udsendte en resolution gennem Ritzaus bureau den 2. november 1956. En udtalelse til pressen om den aktuelle udenrigspolitiske situation blev udsendt på Een Verdens 10-årsdag den 9. november 1956. (Den planlagte festmiddag var som nævnt aflyst). Nogenlunde samtidigt tilsluttede Een Verden sig en udtalelse fra en række danske institutioner og organisationer. Den 11. november sendtes en telegrafisk hilsen til garnisonerne i Fredericia og Vordingborg, hvorfra det danske kontingent til FN's politistyrke blev rekrutteret. Endelig blev der sendt et telegram til FNs generalsekretær (Se Tekstboks 7.2, 7.3, 7.4 og 7.5)

---

¹³ Referat fra Landsorganisationens delegeretmøde 8.-9. september 1956. Een Verdens arkiv.

¹⁴ Referat af styrelsesmøde den 9. september 1956. Een Verdens arkiv.

¹⁵ Referat af FU's første møde den 30. september 1956. Een Verdens arkiv.

¹⁶ Marion H. McVitty, "A Report, some predictions and thoughts," *World Federalist and the Young Federalist*, Vol. 3, No. 26 (August 1956), pp. 64-68.

¹⁷ "Report on specialised agencies," *World Federalist and the Young Federalist*, Vol. 3, No 27 (September 1956), pp. 74-76.

¹⁸ "Report of the Commission on Federalism and Democracy," *World Federalist and the Young Federalist*, Vol. 3, No. 28-29 (December 1956), pp. 88-89. Desværre er rapporten fra det 3. udvalg ikke blevet lokaliseret.

Tekstboks 7.2: Forretningsudvalgets udtalelse 2. november 1956 vedrørende de storpolitiske begivenheder

Landsorganisationen EEN VERDEN udtaler i anledning af de seneste dages begivenheder i Ungarn og Ægypten:
Verdensoffentlighedens søgelys er rettet mod FN. Afgørelserne her kan blive en prøvesten for FN's livskraft.
Ungarn har midt i sin frihedskamp rettet en gribende appel til FN om hjælp til gennemførelse af folkets selvbestemmelsesret.
Israel, Frankrig og England har ved angreb på Ægypten grebet til midler, der ikke er i overensstemmelse med FN's pagt.
EEN VERDEN hilser med tilfredshed den fælles linje, de nordiske landes regeringer har indtaget, og opfordrer regering og folketing til gennem sine repræsentanter i FN fortsat klart at tage stilling imod det skete brud på folkeretten og til om nødvendigt at gå ind for, at der i FN vedtages sanktioner mod rets bryderne.
Udviklingen understreger – som ofte påpeget af EEN VERDEN – nødvendigheden af en international politistyrke således at FN bliver et virkeligt organ til opretholdelse af fred og sikkerhed i verden.

Kilde: Brev til samtlige afdelinger, kredse og kontakter, november 1956. Een Verdens arkiv.

Tekstboks 7.3: Een Verdens tilslutning til en række organisationers udtalelse om Ungarn 2. november 1956.

Een Verden har tilsluttet sig den af rektorerne for de højere læreanstalter og en række organisationer udsendte appel om Ungarn:
Som svar på det nødskrig, der i går er udsendt fra Ungarns intellektuelle, vil vi udtrykke vor dybeste indignation over den skæbne, som i øjeblikket bliver Ungarn til del, samt vor stærkeste medfølelse i anledning af det ungarske folks lidelser. Vi må beklage, at tanken om menneskelighed og forhandling mellem parterne synes aldeles sat ud af spillet. Vi anmoder indtrængende det sovjetiske styre om endnu en gang at betænke sig, inden massakrerne i et uforskyldt lidende land har taget for enormt et omfang, og snarest trække sine tropper tilbage fra Ungarn. Vi tror, at et sådant skridt vil tjene verdensfreden.

Kilde: Brev til samtlige afdelinger, kredse og kontakter, november 1956. Een Verdens arkiv.

Tekstboks 7.4: Een Verdens stilling til den aktuelle udenrigspolitiske situation, 9. november 1956

Med udgangspunkt i præsident Eisenhovers udtalelse "vi kan ikke acceptere én lov for vore modstandere og en anden for os selv" fordømmer organisationen den russiske aktion i Ungarn og den israelske, engelske og franske aktion i Suez.
Med hensyn til Ungarn går EEN VERDEN ind for, at der fortsat appelleres til den russiske regering om at åbne Ungarns grænser for det humanitære hjælpearbejde og for, at FN får lov til at sende observatører til Ungarn.
De forskellige landes stillingtagen til begivenhederne i de forenede Nationer understreger indirekte nødvendigheden af et hjælpearbejde gennem FN til de tekniske og økonomiske underudviklede lande. Det er ingen tilfældighed, at den såkaldte asiatisk-afrikanske blok har afholdt sig fra at stemme for resolutionerne vedrørende Ungarn. Sultne folk spørger ikke efter ideologier, men efter mad.

Begivenhederne har også understreget, at den første forudsætning for, at de Forenede Nationer kan blive et virkeligt aktivt organ, må være, at samtlige stater optages som medlemmer. Fra EEN VERDEN's side må man som det positive i situationen påpege vedtagelsen om oprettelsen af en international politistyrke til indsætning i Det Mellemsø Østen. Det stærke ønske om en styrkelse af de Forenede Nationer har vist sig i en forøget tilgang af medlemmer til EEN VERDEN under indtryk af de sidste begivenheder.

Kilde: Brev til samtlige afdelinger, kredse og kontakter, november 1956. Een Verdens arkiv.

Tekstboks 7.5: Pressemeddelelse og telegram, 11. november 1956, vedrørende dansk deltagelse i FN-styrke

PRESSEMEDDELELSE

Umiddelbart før de danske deltagere i den internationale FN-styrke afrejser til Suez-området, giver EEN VERDEN's landstyre de Unge de bedste ønsker med på vejen og håber, at det bidrag, de dermed yder til international afspænding, må blive optakten til en yderligere styrkelse af "Forenede Nationer".

Ovenstående udtalelse er søndag den 11. november 1956 tilstillet garnisonerne i Fredericia og Vordingborg, hvorfra det danske kontingent til FN-politistyrken er rekrutteret.

Til redaktionen

Med venlig hilsen
Erling Fischer
landsformand for
EEN VERDEN

TELEGRAM

Til FN's generalsekretær

På EEN VERDEN's 10-årsdag sender verdensfederaliser Dem en tak for Deres medvirken ved oprettelsen af FN-politistyrken, idet vi håber, at den bliver permanent.

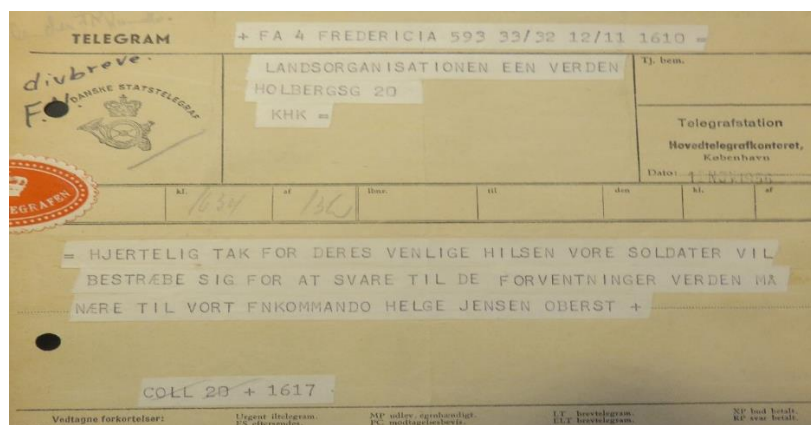
EEN VERDEN

Kilde: Brev til samtlige afdelinger, kredse og kontakter, november 1956. Een Verdens arkiv. Vi må gå ud fra, at telegrammet til FN's generalsekretær blev udfærdiget på engelsk, men generalsekretæren på det pågældende tidspunkt var svenskeren Dag Hammarskjöld, der eventuelt kunne have læst det på dansk.

Den hilsen, som Een Verden sendte til den danske FN-styrke, blev besvaret med 'hjertelig tak' fra Oberst Helge Jensen i Fredericia (Se billede 7.1)

Billede 7.1: Telegram fra Oberst Helge Jensen

Kilde: Een Verden arkiv.

Styrelsesmødet i november valgte Lysholdt Hansen til forretningsudvalget som afløser for Hakon Dyrge, der ønskede at trække sig. På samme møde oplyste Eigil Hansen, at der var solgt ca. 130.000 lodsedler af de 150.000, hvilket var det bedste resultat i tre år. Endelig skal det nævnes, at Gunnarsen arbejdede på, hvad der nu blev kaldt Den nationale komité.¹⁹

På mange måder blev 1956 et skelsættende år, for verden og for Een Verden. Sovjetunionen bekræftede sin magtposition i Østeuropa og Frankrig og Storbritannien – samt Israel - blev tvunget til at trække sig ud af Ægypten i Suez-krisen. Verden var ikke én, men bestod af en østlig, vestlig og sydlig del. Den vestlige del var nu selv delt mellem de to gamle stormagter, Frankrig og Storbritannien, og verdens nye vestlige supermagt, USA.

Den internationale verdensføderalist bevægelse droppede ordet 'government' i navnet, men forblev føderalistisk. I Een Verden slog FN-linjen helt igennem, kombineret med en interesse for udviklingsproblemer m.m. Samtidigt ser det ud til, at man tilsyneladende havde tabt interessen for regional føderalisme, herunder europæisk integration. Det afgørende Messina-møde i 1955 af udenrigsministre fra de seks lande, der havde skabt Kul- og Stålfællesskabet i 1951, blev ikke nævnt i de politiske diskussioner i foreningen, selv om det blev det første skridt mod det Europæiske Fællesskab (EF) og senere Europæiske Union (EU).

Endelig skete der nogle skift i Een Verdens ledelse, herunder afslutningen på, hvad vi kunne kalde Hækkerup perioden.

1957

Arbejdet med at etablere en nationalkomité begyndte i 1956. I begyndelsen af 1957 var man nået så langt, at man besluttede at invitere medlemmerne til et møde i Folketinget den 27. februar, hvor man også inviterede folketingsmedlemmer og medlemmer af landsstyrelsen. Per Hækkerup var mødets dirigent.

¹⁹ Referat af landsstyrelsesmøde d. 11 november 1956. Een Verdens arkiv.

Landsformanden Erling Fisher bød velkommen for landsorganisationen Een Verden og Hækkerup for Een Verdens folketingsgruppe.²⁰

Viceudenrigsminister Ernst Christiansen redegjorde for den seneste generalforsamling i FN, hvor der var blevet lukket op for nye medlemmer. FN's medlemstal nåede i løbet af samlingen til 80. Et spørgsmål, der trængte sig på, var spørgsmålet om Kinas repræsentation i FN, hvor USA ikke havde været villig til at svinge støtten fra styret på Formosa – Taiwan vil vi sige i dag - til styret på det kinesiske fastland, altså Folkerepublikken, det kommunistiske Kina. De to store konflikter i 1956, Suez og Ungarn, havde også været på dagsordenen. Oprettelsen af den internationale politistyrke til indsættelse i Gaza blev vedtaget med 59 stemmer for, og Frankrig og England bøjede sig for FNs krav. Der var dog et finansielt spørgsmål. Danmark ønskede, at FN burde betale. På længere sigt måtte man i Mellemøsten arbejde hen imod, at araberne accepterer Israel som en stat, der vedblivende vil eksistere.

For første gang havde Frankrig accepteret, at Algier-spørgsmålet blev debatteret, og der var håb om, at en fredelig løsning kunne findes.²¹ Men problemer var der fortsat flere af: Kashmir-spørgsmålet mellem Indien og Pakistan var fortsat uløst. Sydafrika deltog ikke aktivt i FNs arbejde. Nedrustning "er gået sin skæve gang."

Ud over at oprette et særligt Ungarn-udvalg kunne generalforsamlingen ikke opnå resultater i forhold til Ungarn-krisen. FN havde ikke magt til at få de russiske tropper fjernet.

Tekstboks 7.6: Deltagere i mødet med Den nationale Komité, 27. februar 1957

Fra den nationale komité:

Fru Nina Andersen, MF, Direktør Louis Bahnsen, Viceudenrigsminister Ernst Christiansen, Landbrugsskoleforstander Helge Drewsen, Sognepræst L. Geertz-Hansen, Lærerinde Kirsten Gruelund, Forfatteren Piet Hein, Rektor Sigurd Højby, Generalmajor Erik Kragh, Landsretssagfører Hermod Lannung, Redaktør Lars Larsen-Ledet, Skuespillerinde, fru Manja Mourier, Skoleinspektør, fru Anne Marie Nørvig, Chefredaktør Knud Ree, og Kaptajnløjtnant Hans Solholm

Fra Folketinget:

Gloerfelt Tarp, Per Hækkerup, Hans R. Knudsen, Alfred Jørgensen, J. Kirkegaard, Lund Jensen, J. Martin, A.C. Normann, Søren Olesen, J. M. Pedersen, Oluf Petersen, Chr. Rasmussen, Carl Skytte, Oluf Steen, og Th. Wittrup

Fra Een Verdens landsstyrelse:

Erling Fischer, Erling Bindslev, Mogens Borly, Torben Duus, Kaare Fog Brøns, Leif Gunnarsen, Eigil Hansen, Lysholt Hansen, Helge Nielsen, Thorvald Petersen, og Kirsten Ree

Kilde: Referat fra mødet. Een Verdens arkiv.

²⁰ Referat. Een Verdens arkiv.

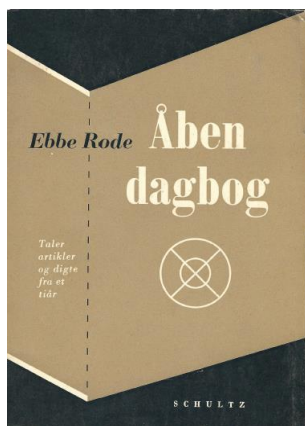
²¹ Som bekendt var det først efter, at General de Gaulle kom til magten i Frankrig i 1958, at der begyndte forhandlinger mellem Frankrig og oprørsstyrkerne, *Front de Libération Nationale*, i Algeriet, der førte til Évian-aftalen i 1962, der gav Algeriet selvstændighed.

Blandt kendte medlemmer af nationalkomiteen, der ikke var til stede på mødet, kan nævnes: Rektor Aage Bertelsen, biskop dr.theol. H. Fuglsang Damgaard, ombudsmand dr.jur. Stehan Hurwitz, professor dr.theol. Flemming Hvidberg, redaktør cand. med Knud Lundberg, professor dr.phil. et med. P Brandt Rehberg, kgl. skuespiller Ebbe Rode, foredragschef Hans Sølvhøj og professor dr.jur. Max Sørensen.²²

Delegeretmødet i 1957 fandt sted i Middelfart ferieby den 21. og 22. september. Landsformand Erling Fischer bød velkommen og mindedes Højrup, Kirkeby og Peter Freuchen²³, der var døde i årets løb. Han takkede alle, der havde gjort en indsats for foreningen i årets løb, specielt rejsesekretæren, arbejdsudvalget samt fabrikant Th. Pedersen og frk. Nordentoft, "fordi de havde gjort det muligt at udsende værdifuldt pjecemateriale" den første med penge, den anden med arbejdskraft som oversætter. Han redegjorde for den udenrigspolitiske situation med særligt henblik på FN og hilste specielt FN-politistyrken velkommen.²⁴

Formanden for forretningsudvalget, Leif Gunnarsen, diskuterede forskellige organisatoriske forhold. Om medlemstallet sagde han: "der synes at være et misforhold imellem oplysningen om vort medlemstal (7.000), således som vi har opgivet det overfor Amsterdam, og det medlemstal der anføres i vor opgørelse over medlemmer i organisationen (godt 11.000). Differencen skyldes, at ægtepar overfor Amsterdam kun tælles som et medlem, og at vi nøler med at slette ikke-betalende medlemmer." Han nævnte, at foreningen var Ebbe Rode megen tak skyldig for tilbuddet om at ville offentliggøre sin "Åben Dagbog" med digte, aforismer og taler om Een Verden gennem Schultz Forlag (Se billede 7.2). Ebbe Rode havde fraskrevet sig en eventuel indtægt på bogen til fordel for Een Verden. En del af oplaget, nummereret og signeret af Ebbe Rode, ville blive solgt af Een Verden for en pris af 10 kr.

Billede 7.2: Ebbe Rodes Åben Dagbog (Schultz, 1957)

Kilde: Forfatterens bogsamling

---

²² Liste i Een Verdens arkiv.

²³ Peter Freuchen (1886-1957) var opdagelsesrejsende og forfatter. Han deltog i modstandsbevægelsen. Han blev fanget af tyskerne men undslap til Sverige. Han boede de sidste år i New York, hvor nogle af Een Verdens ledere havde mødt ham.

²⁴ Referat af Landsorganisationen EEN VERDENs delegeretmøde i Middelfart ferieby lørdag den 21. og søndag den 22. september 1957. Een Verdens arkiv.

Under diskussionen dukkede spørgsmålet om "Føderalisme og demokrati" op igen. Det havde været diskuteret på WAWF-kongresserne i Lyme Hall i 1956 og senest i Haag i 1957 nogle uger tidligere. Erling Fischer lagde ud med at sige, at han ønskede at præcisere, at Een Verden "arbejdede for at gøre F.N. stærkere og derfor måtte acceptere den kendsgerning, at man i en verdensfederation ville få diktaturstater med. Han fandt det farligt, at verdensfederalister udtalte sig til fordel for en federation alene af demokratiske stater." Senere i debatten sagde Leif Gunnarsen, at han fandt, "at man skulle undgå outrerede synspunkter i forbindelse med diskussionen federalisme og demokrati. Det kunne ikke kraftigt nok understreges, at der var mange aktuelle ting, vi burde ofre tid og energi på. Ad tusinde veje kunne man arbejde for det, der af verdensbevægelsens generalsekretær var kaldt 'snigende verdensfederalisme' uafhængig af, hvilket principielt synspunkt man indtog."

Med henvisning til den forudgående WAWF-kongres i Haag vedtog delegeretmødet en udtalelse til pressen om FN-styrken, samt en længere programudtalelse fra Haag, der dog først skulle oversættes til dansk (Se Tekstbokse 7.7 og 7.8).

Tekstboks 7.7: Udtalelse til pressen fra delegeretmødet 21.-22. september 1957

EEN VERDENS landsorganisation har på sit landsmøde i Middelfart tiltrådt det program, der blev vedtaget på Verdenskongressen for nylig i Haag.

På linje hermed påpeger den danske EEN VERDEN bevægelse det betydningsfulde i, at de nordiske lande i den 12 F.N. samling samlet går ind for en bredere repræsentation i Sikkerhedsrådet og for at gøre F.N. styrken permanent. Man understreger nødvendigheden af, at det nordiske tilsagn om fortsat støtte til F.N. polititropperne må resultere i en snarlig oprettelse af en permanent styrke.

Kilde: Referat af Landsorganisationen EEN VERDENS delegeretmøde i Middelfart, p.5. Een Verdens arkiv.

Tekstboks 7.8: Dansk oversættelse af WAWF programudtalelse – Manifesto - vedtaget på Haag kongressen 26.-31 august 1957 og efterfølgende på Een Verden delegeretmødet 21.-22. september 1957

Forord.

Videnskab og teknik stiller i dag menneskeheden foran et krav nyt i verdenshistorien indebærende umådelige og materielle muligheder. Én vej leder frem imod højder, man aldrig før har kunnet forestille sig, med frihed for nød for alle mennesker, den anden vej leder hen imod tilintetgørelsen af materielle og åndelige værdier.

Vi tror, at dette krav kræver fuld forståelse af, hvad der står på spil, en ny formel for internationalt samarbejde og nye muligheder til udvikling af verdensmateriellet af tekniske kilder til menneskeheds bedste.

Vi tror, at tab af frihed og voksende nød vil blive det uundgåelige resultat af nationernes hensynsløse og mistroiske oprustning. Vi forstår, at en varig fred kun kan opnås, hvis folkene i de mindre udviklede områder befries både fra den verdensomfattende byrde af rustningskapløbet og fra sult, sygdom og frygt for tilintetgørelse.

Vi tror, at der kun er én vej frem: Lov og orden over alle stater. Historien kender ingen anden vej til frihed og fred blandt mennesker end den vej, der fører frem til lov og orden.

”World Association of World Federalists” er en international bevægelse, der består af nationale afdelinger over hele jorden. Vort fælles mål er fred og velstand for alle folk gennem styrkelse af De forenede Nationer. Et stærkt og effektivt FN vil, når det etableres, være en overnational autoritet. Man kan kalde denne autoritet en begrænset verdensfederation hvori medlemsstaterne vil beholde alle vigtige suveræne magtbeføjelser, undtagen retten og evnen til af forvolde krig.

Verdensfederationen skal omfatte alle nationer. Når den een gang har fået optagelse som medlem, må ingen nation trække sig tilbage.

Verdensfederationen vil udøve en begrænset lovgivningsmagt, begrænset til det minimum, der vil være nødvendig for at opnå de nævnte formål. Det lovgivende organ vil være en slags parlament, over for hvilket et udøvende organ som parlamentet har valgt, vil være ansvarlig.

Verdensfederationen skal råde over et permanent FN-politi tilstrækkelig magtfuld til at sikre international lov og orden. Det skal have myndighed over det åbne hav, luftrummet derover samt over det ydre verdensrum for at sikre freden. Medlemsstaterne må kunne have ret til at opretholde politistyrker til løsning af indre sikkerhedsopgaver.

Verdensfederationen vil selvfølgelig også have andre institutioner og funktioner, f.eks. internationale domstole, der skal behandle politiske og retlige tvivsspørgsmål mellem nationerne. Yderligere vil der være inspektionsstyrker, og der vil være organer til at organisere verdensomfattende velstand, sundhed, uddannelse o.s.v. En vigtig del i dette vil være oprettelsen af et fond for gensidig udvikling.

En sådan verdensmyndighed vil lette løsningen af mange alvorlige internationale problemer, så som kolonispørgsmålet. Der vil ikke længere være nogen strategisk grund til at den ene nation dominerer den anden. Økonomiske grunde vil i højere grad forsvinde. Ikke selvstændige nationers vej mod frihed og selvstændighed vil blive lettet. Tidligere koloniområder vil gå ind i staternes fællesskab med lige rettigheder.

Stater, der har fælles kulturelle og økonomiske interesser, vil vinde ved at gå ind i et nærmere finansielt socialt og politisk samarbejde. Oprettelsen af regionale federationer inden for verdensfederationens ramme er derfor naturlig, og de vil kunne dannes selv før en verdensføderation under forudsætning af, at deres forfatning stemmer med De forenede Nationers pagt.

Politik.

Verdensfederationen kan tænkes at blive skabt fortrinsvis af en udvikling af De forenede Nationer, dels gennem praksis, dels gennem ændring af De forenede Nationers pagt, hvor dette er nødvendigt.

De forenede Nationer må styrkes og støttes, og ethvert forsøg på at forringe organisationen bør bekæmpes. Eftersom De forenede Nationer med sin øjeblikkelige organisation ikke kan udføre sin første pligt, nemlig at forhindre krig, vil WAWF uophørligt arbejde for partielle reformer af De forenede Nationer henimod en effektiv verdensorganisation.

WAWF arbejder for ændringer i medlemsstaternes forfatninger for at fjerne forhindringer der besværliggør det for visse stater at acceptere en sådan verdensmyndighed.

WAWF støtter alle realistiske bestræbelser, specielt gennem FN, for at løse verdensfattigdommen og verdensnødens problemer, først og fremmest gennem hjælpen til teknisk og økonomisk mindre udviklede lande.

WAWF anser det følgende for at være vigtigt for realisering af dets mål:

Skabelse af en vel oplyst offentlig mening med hensyn til de problemer, der omgiver verdensfreden.

Dette kræver et samarbejde med parlamentarikergrupper og andre grupper, der støtter vort mål og vil kunne lægge pres på regeringerne og disses ledere.

Konklusion.

WAWF er fuldt klar over vanskeligheder, som apati, frygt for nye ideer, modstridende ideologier og økonomiske systemer, religiøse og racemæssige forskelle o. lign. Aldrig før har der dog været en så omfattende længsel efter fred og et bedre liv. Aldrig før har der stået så store midler til rådighed i form af kundskab, velstand og teknik for at organisere et fredeligt samarbejde og en højere levestandard for hele menneskeheden.

Vi er derfor overbevist om, at et realistisk og intensivt arbejde vil overvinde hindringerne på vor vej. Menneskeheden er i hvert fald rede og ivrig efter, at man viser den en bedre vej til at afgøre stridigheder ed krig.

Kilde: Bilag A, Beretning fra Een Verdens forretningsudvalg for 1956-57. Een Verdens arkiv. Der er foretaget en del sproglige tilpasninger efter den engelsksprogede original, "Manifesto. Adopted by the 10th Anniversary Congress of WAWF, Aug. 31, 1957," *The World Federalist*, Vol. 4, No. 7 (November 1957), p. 14.

Organisatorisk var økonomien fortsat baseret på medlemskontingenter og et årligt landslotteri. Dertil kom nogle tipsmidler til bestemte aktiviteter i afdelingerne samt tilskud til weekendkurser, der blev uddelt gennem UNESCO-nationalkomitéen. Økonomien var fortsat stram, hvilket førte til diskussioner, om man havde råd til en rejsesekretær, og hvor mange numre af bladet, der kunne udkomme pr. år. Det blev oplyst til forretningsudvalget den 20. oktober 1957, at der indtil da var udsendt syv numre med antal trykte varierende fra 11.000 til 13.000. Ud over de ca. 9.600 postanmeldte blev der sendt eksemplarer til folkettinget, forsvaret, FN-styrken samt diverse kontakter i udland og indland.²⁵

I 1956 var der oprettet en ungdomsafdeling af Een Verden på Grindsted Kost- og Realskole. Det startede med 45 medlemmer, men efter et år var medlemstallet mere end fordoblet. Der afholdtes jævnligt møder med foredrag om aktuelle eller historiske problemer vedrørende Een Verden, FN og FNs særorganisationer. Den 5. februar havde organisationen en radioudsendelse. Den 21. maj 1957 var der stiftende generalforsamling i Een Verden Ungdom i København, en underafdeling af Een Verdens Københavns-kreds. Det var ikke første gang der opstod EVU aktiviteter i foreningens historie, men problemet kan være at få en kritisk masse, der fornyer sig selv, så aktiviteterne kan fortsætte. Også internationalt var der en del danskere, der deltog i World Student Federalists (WSF), der var dannet på Montreux-kongressen i 1947, og som blev til Young World Federalists (YWF) i 1954. Denne sidstes forhold til WAWF blev et af emnerne, der blev diskuteret i 1957. Faktisk blev Knud Nielsen formand for YWF på det tidspunkt med henblik på at skabe lidt stabilitet.²⁶ (I 1959 blev YWF til Youth and Student Division of WAWF – YSD/WAWF).²⁷

Det endelige regnskab for den store FN-konference i 1955, hvor Per Hækkerup havde været drivende kraft, forelå i 1957. Een Verdens tilskud havde været 10.275 kr., hvorimod FN-foreningens tilskud kun havde været 1.045 kr. og 14 andre organisationer havde tilsammen bidraget med 2.780 kr. Deltagergebyrer havde givet 13.710 kr.²⁸ (Man kan vel sige, at der havde været nogle 'free-riders', og at Een Verden havde taget sin del af byrden).

²⁵ Bilag fra Eigil Hansen. Een Verdens arkiv.

²⁶ Diverse dokumenter i Een Verdens arkiv. Se desuden Finn Laursens artikler i *Contact*.

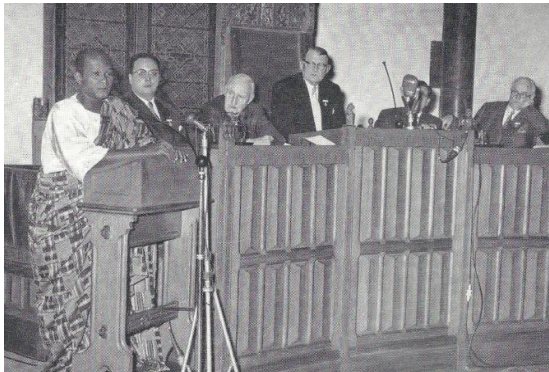
²⁷ For en oversigt over de internationale ungdomsaktiviteter kan desuden henvises til Rolf Paul Haegler, *Histoire et idéologie du mondialisme*. Zürich: Europa Verlag, 1972, pp. 142-144.

²⁸ Notat fra Eigil Hansen, dateret 15/10 1957. Een Verdens arkiv.

Billede 7.4: Fra kongressens åbning, hvor WAWFs nye præsident K.A. Gbedemah, finansminister i Ghana, taler.

Efter Gbedemah ses fra venstre Ralph E. Lombardi, generalsekretær, Lord Boyd Orr, ærespræsident, Riiser-Larsen, afgangende præsident, Chr. Van Wijngaarden, formand for forretningsudvalget, (delvist gemt bag mikrofon), samt yderst til højre Clement Davies, præsident for parlamentarikerorganisationen.

Kilde: *The World Federalist*, Vol 4, No.7 (November 1957), p. 2.

Billedet viser dem, der talte på åbningssessionen på kongressen. Lord Boyd Orr sagde bl.a. at en-tiendedel af de \$120,000,000,000, der blev brugt på brintbomben, kunne i løbet af en generation eliminere al fattigdom og sygdom, der truer to-tredjedele af verdens befolkning. Chris van Wijngaarden så verdensføderalisternes vigtigste opgave i at undervise folk i, hvordan man kan leve i én verden i fred og sikkerhed. Svaret lå i føderalismen: "Federalism is the only practical and acceptable way to apply democracy on a large or global scale. It means giving the largest possible powers to the smallest possible communities."²⁹ Samlet set var de indledende taler dog præget af gentagelser fra tidligere, og de ser ikke ud til at have haft noget nyt, der kunne begejstre.

Sessionen om hjælp til underudviklede områder (som man kunne sige den gang) blev ledet af Paul S. Andrews, Dean Emeritus fra Syracuse University Law School. I den debat deltog bl.a. professor Hugo Osvald, Uppsala Universitet, Sverige. Hjælp til ulandene kunne ikke vente på nedrustning, sagde han bl.a. Vi måtte støtte organisationen SUNFED.³⁰ Samme punkt blev fremført af Dr. Olumbe Bassir, Ibadan Universitet, Nigeria.

Sessionen om fredelig anvendelse af atomenergi blev ledet af Francis Gérard, formanden for den franske føderalist organisation, *Union Fédéraliste Mondiale* (UFM), og sessionen om FN-politistyrke og nedrustning blev ledet E. Lance Mallalieu, MP, UK. Endelig blev sessionen om regional føderation ledet af Per Hækkerup, hvis bror, justitsminister Hans Hækkerup, for øvrigt også var til sted på kongressen.

Spørgsmålet om dannelse af en permanent FN-styrke kom op flere gange under diskussionerne og var selvfølgelig central for sessionen om pagtændring og nedrustning. Det førte til vedtagelse af en særlig resolution, der vel fortjener at blive gengivet (Se Tekstboks 7.9).

---

²⁹ "How can we make the United Nations More Effective. WAWF Tenth Anniversary Congress," *The World Federalist*, Vol. 4, No 7 (November 1957), p. 6.

³⁰ SUNFED stod for Special United Nations Fund for Economic Development, altså penge til udviklingsbistand.

Tekstboks 7.9: Resolution om Nedrustning og FN vedtaget på WAWF's Haag kongres 1957.

This Congress with delegates from more than 20 countries, expresses deep concern at the repeated failure of governments to reach a world disarmament agreement. This failure denies to the peoples of the world the first step toward the fulfilment of their hope for a just and enduring world peace. The Government of the Soviet Union is the first to claim a successful test of an Intercontinental Ballistic Missile. The United States is following suit. As ICBMs fitted with nuclear warheads might be easily concealed, effective inspection will become less and less practicable. Fear of surprise attack will increase international tensions.

Furthermore, the difficulties of the London Disarmament Conference confirm the convictions of world federalists that governments must at last realize that effective universal disarmament is possible only if combined with the transfer of military power to a universal supranational authority under the U.N., which involves the revision of its Charter. This implies that the governments gradually surrender their ability to use the threat of military force in the pursuit of their aims.

THE CONGRESS THEREFORE URGES THAT:

1. The United Nations Disarmament Commission directs its Sub-Commission to give priority to the urgent problem of restricting the testing and production of outer space objects to peaceful purposes.
2. The continuance of the United Nations Emergency Force should be assured by the contributions of all U.N. members.
3. The UNEF be organised on a permanent basis to help deter the outbreak of local conflicts or restrict their expansion.
4. The UNEF be gradually expanded by recruitment of individuals pledged to the United Nations.
5. Plans be initiated for the formation of an adequate permanent U.N. Police Force to come into being when the nations have either destroyed, converted or transferred their mass destruction weapons material.
6. The members of the International Agency for Atomic Energy speedily implement its Statute in order to test its inspection system and to provide the industrial power essential for raising world standards of living.

Kilde: "Resolutions," *The Word Federalist*, Vol. 4, No. 7 (November 1957), p. 13.

Den 21. august 1957, altså kort forinden Haagkongressen, havde Sovjetunionen første gang anvendt en raket til at flyve over 6,000 km, hvorved den blev verdens første interkontinentale ballistiske missil (ICBM). Udviklingen frem mod et sikkerhedssystem, hvor hver af de to supermagter havde en såkaldt 'second strike capability,' altså evne til at svare igen på et atomangreb, var begyndt. I en sådan situation ville det være irrationelt at angribe. Det blev kendt som "mutual assured destruction (MAD)", gensidigt sikret ødelæggelse, eller terrorbalance. Som vi så, refererede ovenstående resolution fra Haag-kongressen om nedrustning til ICBMs. Der var altså nogle i bevægelsen, der var klar over, at der var ved at ske noget meget vigtigt på det sikkerhedspolitiske område, hvoraf betydningen blev bekræftet i forbindelse med den cubanske missilkrise i 1962.

Det var for øvrigt d. 4. oktober 1957, altså godt en måned efter Haag-kongressen, at Sovjetunionen opsendte første satellit i kredsløb om jorden, Sputnik 1. Opsendelsen førte til stor frygt i USA for at Sovjetunionen var langt foran i raket teknologi. Et kapløb mellem de to supermagter fulgte.

Sammenfattende kan man sige, at verden var i en meget ny situation fra 1957 med interkontinentale ballistiske missiler og satellitter. Det betød en ny form for international sikkerhedspolitik baseret på

terrorbalance. Det gav ingen mening at snakke om nedrustning. Men med tiden begyndte man dog at tale om våbenkontrol, og der blev i årenes løb indgået mange aftaler, der skulle stabilisere balancen.

I den nye situation kunne man dog fortsat forestille sig mere funktionelle fremskridt, ikke mindst på såkaldte 'low politics' områder, og aktivt arbejde politisk for sådanne.